

**Totivs Ivris Canonici Compendivm, Siue, Brevis Svmma In
Qvinque Libros Decretalivm Sacri Concilii Tridentini
Decretis Accommodata**

In Qva Ivris Canonici Primæ Institutviones, seu Elementa ita traduntur, vt plurima breuiter ac decisiuè explicentur, & Canonum, Glossarum, ac Doctorum receptorum auctoritate communiantur ...

Continens Librum Quartum & Quintum Decretalium

**Axel, Johannes Honorius van
Coloniae Agrippinae, 1656**

Titulus XVII. Qui filii sint legitimi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61572](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61572)

fin. hoc tit. glos. in c. tua de spons. duor. & ibi
 4 *Can. unum remedium est sponso, † si dubi-*
ratne sponsa contrahat matrimonium cum
alio, ut imploret officium iudicis, quod
sub pœna excommunicationis interdicitur
sponsæ ne contrahat cum aliquo matrimo-
nium, c. 1. & ibi Pan. num. 7. hoc tit. dixi su-
pra tit. de spons. duor. & debet addere in in-
terdicto, quam ex nunc profero in his scri-
ptis, si contra feceris, vel alia verba similia,
glos. in c. ex litteris in ver. in terminatione &
ibi Pan. in fin. hoc tit. Alterum est ut lite
pendente recurrat ad sanctissimum Domi-
num nostrum, aut ejus signaturam gratiæ, ut
inhibeat ne lite pendente matrimonium
contrahatur, & de facto contrahitur illud
decernatur irritum. Burr. in c. tua fraternitas
n. 5. de spons. duor. pro quo allego textum in c. ad
dissolvendum in fin. de despons. impub. Franc.
Marc. qu. 102. & 503. par. 2. Anchar. in clem.
unica. n. 13. Zab. n. 21. de rer. permut.

Propter reverentiam dierum Concilium
 5 Tridentinum ab adventu † Domini nostri
 Iesu Christi usque ad diem Epiphaniæ, & à
 feria quarta cinerum usque ad octavum Pa-
 schatis inclusive antiquis solemnium nu-
 ptiarum prohibitiones diligenter ab omni-
 bus servari præcipit, in aliis temporibus nu-
 ptias solemniter celebrari permittit, *c. ab*
adventu sess. 24. de reform. matr. quæ prohi-
bitio accipienda est, quod tempore isto fe-
riarum possint contrahi sponsalia ac etiam
matrimonium, sed prohibentur deductio u-
xoris, nuptiarum solemnitas, carnalis copu-
la, convivia nuptialia, Pan. in c. capellanus nu.
2. & 4. de feriis post glos. ibi & Can. communi-
ter. si contra fecerint, arbitrio Iudicii sepa-
rantur ad tempus. c. non oportet 35. quæst. 4.
gloss. fin. in c. tua & ibi Can. de spons.
duor. Franc. Marc. quæst.
 500. par. 2.

Titulus XVII.

Qui filii sint legitimi.

S V M M A R I A.

- 1 Filiorum multa sunt species.
- 2 Legitimi & naturales.
- 3 Naturales tantum.
- 4 Spuriij.
- 5 Nati ex damnato coitu.
- 6 Legitimi tantum.
- 7 Legitimati.
- 8 Spirituales.
- 9 Legitimus in dubio præsumitur filius, data as-
 sidua cohabitatione viri soluti & mulieris
 soluta.
- 10 In legitimitatis possessione per qua filius con-
 stituatur.
- 11 Legimitatis quasi possessionis effectus.
- 12 Matrimonio probato inter parentes, filij in
 dubio præsumuntur nati tempore licito.
- 13 Legitimus quis non præsumitur ad hoc quod
 adjudicetur sibi beneficium, & ut quis ma-
 nu teneatur in possessione beneficii præsu-
 mitur legitimus.
- 14 Legitimus est partus quamdiu possibile eum
 nasci ex matrimonio & ex eo natus præ-
 sumitur.
- 15 Filiatio probanda est ab eo qui asserit se filium,
 sive agat, sive conveniatur.
- 16 Illegitimitas probatur ex dispensatione pe-
 tita.
- 17 Spurius præsumitur & non naturalis, natus
 ex soluto & soluta non retenta domi præsu-
 mitur magis natus, ex non damnato coitu,
 quam ex damnato 18.
- 19 Legitimantur per subsequens matrimonium
 nati ex soluto & soluta.

- 20 Vulgo concepti quando sunt certiper confessionem patris & matris.
- 21 Nati ex clerico constituto in minoribus ordinibus beneficiato.
- 22 Etiam invitis parentibus & contra protestantibus ac filiorum consensu & voluntate minime requisitus.
- 23 Quoad ordines etiam Episcopatum, honores, feuda, successionem, ac statua exclusiva feminarum.
- 24 Legitimantur nati ex matrimonio, mutuo consensu contracto, cui obstat aliquod impedimentum canonicum per dispensationem summi pontificis super matrimonio, etiam respectu hereditatum & successionum.
- 25 Ac post mortem alterius aut utriusque conjugum quando pater in vita vel in testamento ordinavit filium legitimari.
- 26 Quando pater pro filio ordinavit, Papa potest requisito eo, vel si noller, eo non requisito, de cuius prajudicio agitur, legitimare matrimonium, ut ex tunc sive circa radicem ipsius matrimonij.
- 27 Aliquando papa legitimat matrimonium, ut ex nunc.
- 28 Mandatum pontificium de dispensando, ut conjuges maneat in matrimonio contracto & mandatum de legitimando filios jam natos sunt aequè principalia.
- 29 Matrimonium nullum ex defectu atatis vel ratione metus convalidatur, ex spontanea post legitimam atatem aut cessationem metus, cohabitatione vel si semel carnali copula consensus est.
- 30 Spuriorum & ceterorum legitimatio conceditur per rescriptum a summo pontifice in terris Ecclesie 31.
- 32 In terris & regionibus, aliis temporali jurisdictione subjectis, non legitimat quoad hereditariam successionem nisi legitimaretur ex causis multum arduis, praesertim eos qui praeter Romanum pontificem inter homines superiorem alium non recognoscunt, qui legitimandi habeat potestatem, aut recognoscentes superiores, vel eorum filios de superiorum consensu vel nisi in spiritualibus.
- 33 Ab imperatore circa temporalia in terris sibi subjectis mediate & immediate.
- 34 Ac in terris Ecclesia consentientibus patri & filio etiam filium sacerdotis quoad bonam ubique sita.
- 35 Ac filium ejus qui habet uxorem.
- 36 Non potest legitimare clericum in minoribus constitutum, sed potest cum eo dispensare, quoad bona matrimonialia.
- 37 Comitum Palatini creatio est de reservatis summo principi, ac Comes creatus de jure non potest legitimare & ideo inspectenda est facultas concessa Comiti.
- 38 In qua non venit legitimatio absentis vel infantis ad effectum, ut inviti vel ignorantes transeant in potestatem parentum.
- 39 Neque venit legitimatio naturalium aut spuriorum existentibus masculis legitimis.
- 40 In ea non requiritur causa publica, sed particularis & honesta.
- 41 Legitimatio & dispensatio quomodo differant.
- 42 In legitimatione aut dispensatione non requiritur citatio agnatorum.
- 43 Nisi agnatis delata aut ab eis adita sit hereditas.
- 44 In ea qualitas illegitimitatis debet plene narrari in genere.
- 45 Debet fieri mentio de filiis legitimis & naturalibus si adsint.
- 46 Requiritur legitimandi & ejus patris consensus.
- 47 In matrimoniali causa sive natiuitatis & legitimitatis iudex competens est Episcopus.

- 48 Coram quofi pars vere paupertatem probaverit, & obtinuerit sententiam favorabilem in prima Instantia, non cogitur extra provinciam, nec in secunda nec in tertia Instantia litigare, nisi pars altera alimenta & expensas litis velit subministrare.
- 49 Matrimoniales causa aliis quam Episcopis à Sede Apostolica non possunt delegari.
- 50 Episcopus est iudex competens non solum si inter sponfos aut conjuges est questio, sed etiam si cum filiis eorundem & aliis post parentum obitum.
- 51 Principaliter aduersus super matrimonio aut natiuitate potest iudicare de incidenti temporali questione.
- 52 Si questio matrimonialis aut natiuitatis incidat coram iudice saculari, non potest de ea cognoscere, sed eam remittit ad iudicem Ecclesiasticum.
- 53 Actor contra quem excipitur de illegitimitate coram iudice saculari potest adire iudicem Ecclesiasticum & petere, ut praesigat excipienti terminum intra quem teneatur probare sub poena silentij.

POST tradita impedimenta nuptiarum subijcit hunc titulum, quia matrimonij fructus sunt filii, quorum multa sunt species. Panorm. post gloss. in c. tanta num. 8. & segg. hoc tit. & ibi Io. And. num. 9. & Can.

2 Prima est legitimorum & naturalium, qui sunt nati ex vero, praesumpto vel putativo matrimonio, dictum est supra tit. de spons. & matr. §. matrimonium est triplex c. 2. c. ex tenore hoc tit. notant, DD. in §. si aduersus ea Inst. de nupt.

3 Secunda naturalium tantum §. fin. Inst. de nupt. §. quibus connumerari Inst. de hered. qua ab intest. def. Ius Canonicum hominem ex soluto & soluta natum naturalem appellat, quicquid rigor juris civilis dicitur, c. innotuit de elect. Butr. in c. per ve-

nerabilem. num. 26. vers. quare circa hanc partem hoc tit. Cravet. conf. 166. num. 8. plures cumulans. non ad effectum successionis, in qua standum est juri civili, Pan. in c. tanta num. 12. hoc tit. c. per venerabilem in fi. hoc tit. Rip. in l. si unquam num. 78. C. de revoc. donat. sed legitimationis, Bald. in c. nisi jam pridem num. 18. de renunciat. Rot. divers. in discurre posito post decis. 911. num. 23. & 24. par. 1. Tertia species dicuntur spurii, id est, nati ex coitu non approbato, nec improbato à lege, ut vulgo concepti, §. fin. Inst. de SC. Tertyll. & §. vulgo Inst. de success. cogn. gloss. in c. nisi cum pridem §. persona & ibi gloss. in verb. manzeres de renunci. distinguit inter manzeres nothos, spurios naturales. filii clericorum, qui dicuntur spurii, & ex stupro nati: Bald. in l. si quis incest. sub num. 4. C. de incest. nupt. Bart. in l. si gener. num. 2. ff. de his quib. ut indign. cont. gloss. in c. per venerabilem in verb. adulterinis & ibi Pan. num. 32. hoc tit. sub generali appellatione spurii complectuntur nati ex quocunque genere illiciti coitus, tam concepti ex damnato, quam non damnato coitu, l. vulgo concepti ff. de stat. hom. gloss. in c. consuluit de ser. non ord. gloss. in §. si aduersus in verb. vulgo Inst. de nupt. Afflic. decis. 96. num. 10. Rot. divers. decis. 808. num. 1. par. 1. Quarta species est eorum qui ex damnato & coitu nascuntur ut adulterini, incestuosi, sacrilegi & similes, §. 1. Inst. de nupt. §. fin. ultima si quidem Authen. quib. mod. nat. eff. sui. ideo natus ex uxorato & concubina etiam domi retenta, dicitur natus ex damnato congressu utroque jure. l. unica C. de concub. c. nemo 32. quest. 4. Quinta species est legitimorum tantum, §. 6 Inst. de adopt. supra tit. de cogn. leg. Sexta species est legitimatorum, §. quibus Inst. de hered. qua ab intest. def. Authen. quib. mod. nat. eff.

eff. legit. c. per venerabilem hoc tit. Septima
 8 species est spiritualium † tantum, supra tit.
 spirit. cogn. Quodnam tempus consideran-
 dum sit, an conceptionis, vel nativitatis, ut
 filii dicantur legitimi, naturales, vel spurii,
 vide Garc. de benef. par. 7. cap. 2. num.
 35. & seqq. plures citantem Hofst. in c. ran-
 ta sub n. 2. in gloss. super verb. suscepit. Zab.
 in vers. quero aliquis & Can. l. Paulus alias
 incipit eum, qui & ibi Bart. & DD. ff. de
 stat. hom.

Data assidua cohabitatione viri soluti &
 mulieris solutæ, an natus ex eis filius legiti-
 9 mus vel illegitimus † in dubio sit præsu-
 mendus, controversæ est quæstionis, in qua
 Pan. in c. pervenit hoc tit. magistralem po-
 nit distinctionem, & Rot. divers. decis. 470.
 par. 1. quæ est Cæsaris de grassis 1. hoc tit.
 pro utraque opinione plures cumulat Do-
 ctiores, & plures magistrales ponit distin-
 ctiones Menoch. præsumpt. 54. lib. 6. post
 recensitas tres opiniones dicit hanc com-
 muniorem, quod filius in dubio præsumit-
 tur legitimus, & ejus reddit sex rationes,
 pro qua opinione videtur text. l. in libera
 ff. de rit. nupt. & in §. ad hoc Auth. ut li-
 ceat matri & Avier. l. miles §. defuncto ff.
 de adult. gloss. fin. in l. filium ff. de his qui
 sunt vel alien. jur. & ibi Bald. num. 8. & 17.
 Pan. in c. lator. num. 6. hoc tit. quia potius
 præsumitur possibile honestum, quam im-
 possibile inhonestum, l. 3. vers. sed necesse est
 ff. de concub. & in terminis nostris. Pan. in c. la-
 tor. num. 6. hoc tit. & multo magis quando
 10 filius est constitutus in † quasi possessione
 legitimatatis, nam illa quasi possessio for-
 11 tiorem reddit † legitimæ filiationis præ-
 sumptionem. gloss. pen. in c. lator. & ibi Can.
 hoc tit. Pan. in c. pervenit sub num. 4. hoc tit.
 Gemin. in c. si forte num. 4. de elect. in 6. & ibi
 Can. Constituunt autem filium in quasi

possessione legitimatatis confessio & nomi-
 natio utriusque parentis facta principaliter
 de per se non incidenter, c. per tuas de probat.
 c. per tuas hoc tit. Bart. in l. 1. §. quod Senatus-
 consulto num. 3. ff. de lib. agnos. vel alend. ean-
 dem quasi possessionem legitimatatis indu-
 cit nominatio & confessio patris tantum, §.
 ad hoc & ibi Bart. Authen. ut liceat mat. & a-
 via. l. 1. §. Julian. vers. quandoque ff. de ventr.
 inspic. Cast. part. 1. fin. ff. de probat. Bart. in l.
 1. §. quod Senatusconsulto nu. 3. ff. de ventr. in-
 spic. ac etiam matris tantum, l. non nudu & i-
 bi gloss. fin. & DD. C. de probat. & videtur text.
 in l. uxorem ff. de manum. test. tractatus, Bald.
 in l. non ignorat. C. de iis qui accus. non poss. nu.
 4. & 5. c. Michael & ibi gloss. fin. de fil. presb. l.
 quod labeo ff. de Carb. edic. Caputaque decis.
 150. par. 2. late Butr. in c. transmissa sub num.
 10. hoc tit. & Prapof. num. 9. diutina cohabi-
 tatio patris & matris, ex qua favore filiorum
 & legitimatatis præsumitur inter eos mari-
 monium, sed respectu ipsorum viventium,
 Canon præsumit potius stuprum, Pan. in c.
 lator. num. 6. & ibi Prapof. num. 8. & Can.
 hoc tit. gloss. in c. 1. in ver. Concubina & ibi
 Can. 30. quest. 5. cap. is qui & ibi gloss.
 34. dist. quasi possessio matrimonii colora-
 ta, etiam quoad effectum successionis in fo-
 ro contentioso, c. ex tenore hoc tit. & ibi Pre-
 pos. & Pan. Salic. in l. non nudis sub num. 6. C.
 de probat. Casar decis. 6. hoc. tit. plures cumu-
 lans & decis. 18. num. 9. de probat. Greg. XV.
 decis. 247. & decis. 248. plures conjecturas cu-
 mulans & utrobique annot. ut quoad ordines
 ecclesiasticos, Pan. in d. c. ex tenore. num. 8.
 hoc tit. & Can. Communis vox & fama, l.
 si vicinis & ibi gloss. fin. & Can. C. de nupt. Pan.
 in c. transmissa sub num. 10. & ibi Can. hoc tit.
 quæ sola sufficit absque aliis adminiculis in
 probanda legitima filiatione antiqua; Pra-
 pos. in c. transmissa sub num. 9. vers. quandoque
 adest

adeft sola commun. opinio hoc tit. Prob. ad Monach. in c. scienti num. 15. de reg. jur. in 6. antiquum autem in hac materia cenfetur tempus 20 annorum *Cesar. decis. 6. num. 11. hoc tit. Archid. in c. 2. in princ. de fepult. in 6. & ibi Franc. num. 1. circa fin. & Can. instrumentum antiquum inter alios confectum in quo afferitur aliquis filius N. legitimus, l. optimam C. de cont. & commit. stipul. c. cum olim, & ibi glos. in vers. Instrument. & Can. de censib. Natta conf. 235. num. 5. & seqq. institutio hæredis, l. quidam cum filium ff. de verb. oblig. Bald. in c. transmissa sub num. 4. de restit. spol. sententia lata in possessione quia filius missus est in possessionem bonorum patris, l. 3. in fin. C. de suis & legit. hæred. l. 1. C. unde liberi, Natta conf. 473. num. 1. 2. & seqq. Multi sunt istius quasi possessionis, effectus recensiti in tit. de caus. poss. & propr. inter cæteros facit plenam probationem circa ea quæ in præparatoriis iudiciorum veniunt, ut circa alimenta & expensas litis, *Caputaq. decis. 150. par. 2. l. si quis à liberis. §. si vel patrens & §. si quis ex his qui in text. est vers. dicit §. & utrobique Bart. & DD. ff. de lib. agnos.* Præterea potest Iudex Ecclesiasticus, ad quem causa illegitimitatis coram Iudice seculari incidens fuit delata, terminum peremptorium præfigere excipienti de illegitimitate, juxta circumstantias & malitiam opponentis, intra quem teneatur hanc exceptionem probare. *c. lator. hoc tit.* Infra scriptæ regulæ sunt indubitæ. Probato*

¹² matrimonio inter parentes filii † in dubio præsumuntur nati tempore licito, *Salicet. in l. neque natales num. 3. C. de probat. Gail. obser. 97. lib. 2.* quia ubi est dubium temporis, præsumitur in benigniorem partem. *l. non solum. §. sciendum, & ibi Iaf. num. 10. & 11. ff. de nov. oper. nunc. & DD. communiter.* Non

¹³ præsumitur quis legitimus † ad hoc quod

adjudicetur sibi beneficium nisi probetur, *c. innotuit de elect. Rot. decis. 1. in princ. de præsumpt. in antiq. & ut quis manu teneatur in possessione beneficii, præsumitur legitimus, nisi contrarium probetur. Rot. decis. 1. de præsumpt. in antiq. in fine. Io. Monach. in c. si Iudex num. 4. 7. & 8. de sent. excom. in 6. & ibi Prob.* In legitimitate auctoris sufficiunt probationes leviores, & non requiruntur exactæ. *Put. decis. 77. lib. 3. Bell. decis. 593. glos. in c. illud. in verb. fama loci & ibi Felin. num. 7. de præsumpt. c. dilecto & ibi Pan. num. 8. de præbend.* Partus legitimus est † quam ¹⁴ diu possibile est eum nasci ex matrimonio & ex eo natus præsumitur, *l. miles. §. defuncto ff. de adulte. Socin. sen. in c. officij num. 6. de penit. & remiss. licet uxor ivit ad lupanar, & ibi peperit, ex quo maritus quoque poterat ire ad lupanar & uxorem cognoscere, Cyn. in l. si vicinus num. 4. C. de nupt. Rot. divers. decis. 135. num. 8. & 9. par. 2. l. miles §. defuncto & ibi glos. marg. ff. de adult. ac etiam si probaretur accessus adulteri ad eam tempore conceptionis, ac plures aliæ conjecturæ tam ex parte matris, quam filii & adulteri, ac etiam legitimatio filii ejusque institutio ab ipso adultero, *d. l. miles §. defuncto. l. filium vers. non tamen ferendum ff. de is qui sunt sui vel alien. jur. pulchrè, Achil. decis. 1. hoc tit.* nisi de tempore conceptionis probaretur absentia mariti, vel constaret maritum aliquamdiu cum uxore non concubuisse, in firmitate interveniente vel alia causa, vel quod ea fuit valetudine, ut generare non possit, quibus ex similibus casibus qui in domo natus est, licet vicinis scientibus, filius non est. *d. l. filium in princ. & sine Crescent. decis. 1. hoc tit. Mohed. decis. 1. & 2. hoc tit.* Filiatio probanda est † ab eo, qui asserit se ¹⁵ filium sive agat sive conveniatur, præsertim quando præterdit consequi hæreditatem,*

Angel.

Angel. in l. liberorum num. 2. post gloss. in verb. prator enim ff. de iis qui nat. in fam. & ibi DD. Iac. in l. neque profectio num. 3. C. de testam. & ibi DD. Felin. in c. per tuas sub num. 12. & ibi Can. de prob. Paris. cons. 12. num. 240. volum. 2. Gregor. XV. decis. 223. quia filiatio concernit legitimationem personæ, qualia opponi possunt in qualibet parte iudicii, & omilla reddunt processum nullum. l. si queramus ff. de testam. Bart. in l. 2. in fin. C. de edict. D. Adrian. toll. Iac. in rubr. C. qui admitti poss. ad honor. possess. in princ. & ibi DD. Gregor. XV. decis. 223. num. 3. & decis. 264. & ibi
 16 annot. Illegitimitas probatur ¶ ex dispensatione petita, Bald. in l. 2. num. C. de jur. ann. aur. Ias. in l. decem num. 18. ff. de verb. oblig. & ibi DD. Felin. in c. litteras num. 19. de præsumpt. & ibi Can. latè. Greg. XV. decis. 331. & ibi annot. cons. Rom. in l. 1. ff. de nov. oper. nung. aliter sentientem. Natus ex soluto & soluta non retenta domi, præsumitur spurius, ¶ & non naturalis, nomine naturalis filii sumpto strictè & propriè. Pan. in c. tanta num. 13. hoc tit. Bart. in l. si gener num. 2. ff. de iis quib. ut indig. leg. auf. Alciat. de præsumpt. reg. 2. præsumpt. 5. plures cumulans, Natta cons. 421. num. 9. & 10. Rot. in discursu posito post decis. 811. à num. 6. usque ad num. 11. par. 1. divers. Ratio est, quia ut dicatur filius naturalis, requiruntur plurima, notata in §. fin. Instit. de nupt. l. 3. ff. de concubinis §. si quis autem Authen. quib. mod. nat. eff. sui Rot. divers. decis. 254. in princ. par. 2. quæ in facto consistant, ideoque præsumi non possunt, l. in bello §. facta ff. de capt. & in dubio præsumitur magis natus ex non ¶ damnato coitu, quàm ex damnato, Rot. decis. 808. num. 23. & seq. par. 1. divers. Card. Paleot. de noth. & spur. c. 16. num. 4. & 5. Bald. in l. vulgo num. 1. ff. de stat. hom. quia quando ex duobus delictis vel prohibitis unum ne-

cessario præsumi debet, tunc præsumendum est illud delictum vel prohibitum, quod est minus. l. si præses in fin. l. interpretatione ff. de pœnis l. semper in dubiis ff. de reg. jur. c. in obscuris. de reg. jur. in 6.

Prætermisissis successioneibus ab intestato de quibus traditur in Instit. Imper. lib. 3. in princ. pauca subjiciam de legitimatione. Legitimantur per subsequens ¶ matrimonium naturales, §. fin. Instit. de nupt. §. quib. Instit. de hered. que ab intest. defer. Garc. de benef. par. 7. cap. 2. num. 28. 30. & plurib. seqq. nati ex soluto & soluta inter quos poterat esse matrimonium si tunc consensus adfuisset, c. 1. c. tanta & ibi Pan. num. 14. hoc tit. vulgò concepti, ¶ quando certi sunt per 20 confessionem patris & matris, Bald. in l. eam quam num. 24. C. de fidei. ac nati ex clerico ¶ constituto in minoribus ordinibus bene- 21 ficiato, quia est impedimentum revocabile sine dispensatione Ecclesiæ, Pan. in d. c. tanta fin. Butr. num. 19. sed contra eos facit. c. si autem de cohab. cleric. & mulier. etiam si matrimonium contrahatur sine dote & dotalib. instrumentis, Pan. in d. c. tanta num. 2. Mohed. decis. 3. hoc tit. à constituto in extremis vitæ, ac deficiat spes tollendæ prolis, Io. And. in c. tanta num. 2. hoc tit. l. nuper C. de nat. lib. etiam patentibus invitis, ¶ & contra 22 protestantibus, Præpos. in c. tanta in 12. quæst. hoc tit. Covar. in epit. 4. decret. 2. par. cap. 8. §. 2. num. 12. & seqq. ac filiorum consensus aut voluntate non requisitis, Præpos. in c. tanta quæst. 13. & Can. hoc tit. Covar. in epit. 4. decret. 2. par. cap. 8. §. sub. num. 13. vers. hoc tamen omnia Angel. Perus. cons. 17. sub num. 5. vers. hodie autem ista circa finem ¶ contra regulam, quod filii illegitimi non possint contradicentibus parentibus legitimari, sicut è converso filiorum voluntas necessaria est, vel scientia cum taciturnitate ut legitimi efficiantur.

efficiantur,) §. si vero vers. generaliter Authen. quib. mod. not. eff. sui & ibi DD. Boer. decis. 160. ubi limitat. duobus modis, quoad omnia, 23 ordines, etiam Episcopatum, † honores, feuda, gloss. in c. innotuit in verb. conjugata de elect. & ibi Can. gloss. in d. c. tanta in verb. legitimi & ibi Pan. num. 7. & Can. communiter Myns. obs. 42. cene. 5. & successionem. c. 1. hoc tit. ac statuta exclusiva sceminarum, Butr. in c. per venerabilem num. 17. hoc tit. & ibi Can. latè Gail. observ. 141. li. 2. plures citans tam in terris ecclesiæ, quàm Imperii. Mohed. decis. 3. hoc tit. Pan. in c. tanta hoc tit. num. 4. & seq. & ibi Butr. num. 20. & Can. Bald. in l. qui contran. 10. & seqq. C. de incest. nupt. neque intermedium parentum matrimonium impedit legitimationem, Authen. quod jus C. de nat. lib. Pan. in c. tanta num. 3. post Io. Andr. hoc tit. remanet tamen macula originalis, Nav. conf. 624. num. 15. & seq. non enim aboletur turpitudò, quæ postea est intermissa, l. palam §. non solum ff. de rit. nupt. Casar. decis. 6. num. 5. hoc tit. Nati ex incestu, vel adulterio per subsequens matrimonium non legitimantur, c. causam que hoc tit. c. tanta §. si vir hoc tit. Nati ex matrimonio † 24 mutuo consen. contracto, cui obstat aliquod impedimentum canonicum consanguinitatis, affinitatis, publicæ honestatis vel alterius generis, legitimantur per dispensationem summi Pontificis, qui dispensando super matrimonio, etiam contracto per constitutum in sacris ordinibus, aut professum, Io. Andr. in c. per venerabilem sub num. 30. vers. de prole vero genita hoc tit. per consequens dispensat super legitimitate filiorum antea natorum in figura matrimonii, non autem natorum aut conceptorum ante matrimonium, Greg. 15. decis. 19. c. quod nobis qui filij sint legit. Rot. farinac. decis. 455. num. 12. ubi ponderat verb. susceptam & Summa in Decretal.

susceptam exinde par. 1. Rot. farin. decis. 687. par. 2. etiam respectu hæreditatum & successionum, Pan. in c. referente num. 3. & 4. hoc tit. Io. Andr. in d. c. per venerabilem sub n. 30. vers. si vero proles genita fuit, etiam post mortem † alterius, aut utriusque conjugum, 25 Anchar. conf. 409. num. 4. & 5. Boer. quest. 264. num. 26. Ruin. conf. 189. num. 16. Rot. farin. decis. 687. num. 16. & seqq. par. 2. c. referente & ibi gloss. in ver. permissionem hoc tit. Put. decis. 472. lib. 2. & in præjudicium tertii alias vocati ad successionem, Mart. Laudensis de legit. sub num. 138. at vers. sib. proximè alleg. Put. decis. 472. lib. 2. Bart. in l. gallus §. & quid si tantum nu. 14. & ibi Ias. & DD. ff. de lib. & posthum. at eo non citato, quando pater in vita vel testamento ordinavit filium legitimari, Ias. post. Bart. in l. gallus §. & quid si tantum n. 135. & seqq. ff. de lib. & posthum. & ibi DD. Auth. item si quis & in corpore unde sumitur. C. de natur. liberis, etiam post aditam hæreditatem, Bald. in l. rescripta sub num. 11. C. de precib. Imper. offer. Ias. in d. §. & quid si tantum sub num. 135. & seqq. quando vero 26 pater nihil pro † filio ordinavit, Papa tunc potest eo requisito, vel si vellent, eo non requisito, de cuius præjudicio agitur, legitimare, Bart. in d. §. & quid si tantum sub n. 14. circa fin. & ibi Ias. n. 139. & seqq. l. 2. C. de nat. restit. quando legitimat matrimonium ut extunc, id est, ac si à principio fuisset legitimè contractum, siue circa radicem ipsius matrimonii, & non requiritur novus consensus sed sufficit ille primus cum affectu maritali præstitus, Anchar. conf. 409. num. 4. & seq. gloss. in c. non debet in verb. de cetero & ibi Host. n. 8. & Can. de cons. & affin. Boer. quest. 264. num. 26. Rot. farin. 687. nu. 8. & 12. & seq. par. 2. Covar. sub 4. decret. 2. par. cap. 8. art. 8. nu. 12. Ant. de Rosellis de legit. lib. 2. in princ. à n. 18. usque ad n. 23. Mart. Laud. de legit. n. 87. & plur.

& plur. seqq. *Garc. de benef. par. 7. cap. 2. n. 39.*
 & seqq. & n. 41. & seqq. & quoad utrumq;
 forum proles fit legitima, *Io. And. in c. per ve-*
nerabilem sub n. 30. hoc tit. secus si Papa sim-
 pliciter dispensat, quia tunc solum ad illa
 prohibita admittitur, in quibus est dispen-
 satum cum tales dispensationes sint odiosæ,
 c. 1. in fin. de fil. presbyt. in 6. *Io. And. in d. c.*
per venerabilem sub num. 30. Aliquando Pa-
 27 pa ¶ legitimat matrimonium ut ex nunc, *Pan.*
in c. per venerabilem num. 22. vers. ego pro con-
cordia hoc tit. Covar. super 4. decret. 2. part.
cap. 8. art. 8. ut plerumque solet approbare
 ex maxima causa matrimonia in quibusdam
 gradibus à lege divina prohibitis contracta,
Io. And. in d. c. per venerabilem sub num. 30.
 28 *vers. si dicat etiam in gradibus.* Mandatum
 Pontificis ¶ de dispensando ut conjuges
 maneant in matrimonio contracto non ob-
 stante impedimento canonico dirimente,
 & mandatum de legitimando filios jam na-
 tos, contenta in eadem gratia, non censentur
 connexa & dependentia, sed æque prin-
 cipalia, & filii non efficiuntur legitimi ob le-
 gitimum matrimonium subsecutum, quia
 tempore conceptionis aut natiuitatis l. nu-
 per in fin. C. de nat. lib. eorum, non poterit
 subsistere matrimonium obstante impedi-
 mento canonico, *Pan. in c. tanta num. 14. hoc*
tit. sed provenit hæc legitimitas ex approba-
 tione Papæ, qui ratificando matrimonium
 de facto contractum legitimat prolem in fi-
 gura matrimonii susceptam, & licet gratia
 quoad matrimonium non possit habere ef-
 fectum, debet tamen demandari executio-
 ni quoad legitimitatem, in qua non est im-
 pedimentum, *Rot. decis. 207. par. 1. divers.*
Felin. in c. sedes num. 2. de rescript. qui ponit re-
gul. & limitat. & ibi Can. c. si eo tempore de re-
script. 6. Gonz. super reg. de mens. & alt. gloss.
 5. §. 9. num. 57. ordinarii sive vicarii qui-

bus committuntur dispensationes matri-
 moniales & aliæ, non possunt quicquam
 accipere pro labore, receptione, & exami-
 natione testium, vel alio quovis titulo, iux-
 ta decretum in dispensationibus matrimo-
 nialibus apponi solitum, quod pro illarum
 executione nihil muneris, aut præmii etiam
 sponte oblari capi possit, *Garc. de benef. par.*
8. cap. 1. num. 102. usque ad 118. plures decla-
rat. Concil. Trident. referent. & ea clausula
 non obstante possunt subdelegare. *Garc. de*
benef. part. 6. cap. 2. §. 1. num. 105. Matri-
 monium nullum ex defectu ætatis, ¶ vel ra-
 29 tione metus, convalidatur ex spontanea post
 legitimam ætatem, aut cessationem metus,
 cohabitatione, vel si semel carnali copulæ
 consensus est, c. insuper qui matrim. accus.
 poss. & ibi gloss. fin. & Can. c. ad id despons. &
 matrim. eisdem modis convalidatur matri-
 monium nullum ex errore conditionis, s.
 proposuit & c. fin. de conjug. serv. Extra hos
 casus Iustinianus plures modos excogita-
 vit legitimandi naturales proprie dictos. *An-*
then. quib. mod. nat. eff. legit. Auth. quib. mo-
dis nat. eff. sui Propos. in c. per venerabilem §.
quod autem. n. 17. tradit. 11. modos hoc tit. &
ibi Can. Ang. Perus. conf. 17. per rotum.

Spuriarum vero ¶ ac cæterorum legiti-
 30 matio conceditur per rescriptum, plenissi-
 ma est quæ fit per subsequens matrimo-
 nium, plenior quæ fit à summo Pontifice
 dispensante super radice matrimonii, & hæc
 legitimatio, restitutiva à Doctoribus appel-
 latur, *Butr. in c. per venerabilem num. 16. & i-*
bi Can. hoc tit. Ant. de Rosell. de legitim. lib. 2.
tit. legitimationis effectus num. 9. & seq. plena
 quæ fit per rescriptum supremi Principis,
Achill. decis. 5. hoc tit. in fi. Socin. sen. in l. gal-
lus §. si ejus sub num. 5. vers. quartus casus &
ibi DD. ff. de lib. & posth. & hæc legitimatio
 collativa appellari potest, quia moxiter con-
 fert

fert jus legitimacionis non restituendo retro, Prapof. in c. per venerabilem §. quod autem num. 19. Butr. num. 16. hoc tit. Ant. de Rosell. de legitim. lib. 2. legitimacionis effectus n. 9. 10. & seqq. alia est legitimatio dispensativa, de qua inferius dicitur.

Summus Pontifex per rescriptum legitimare potest illegitimos in terris ecclesie & in quibus summi Pontificis exercet auctoritatem, & summi Principis exequitur potestatem; c. per venerabilem §. quod autem in fin. & ibi gloss. in verb. Beati Petri & §. rationibus hoc tit. in terris & regionibus, & aliis temporalibus jurisdictione subiectis non potest quoad hereditariam successione, Rot. decis. unica hoc tit. in nov. c. per venerabilem hoc tit. licet Hofst. ibidem teneat contrarium, nisi legitimer circa radicem matrimonii, c. tanta hoc tit. Pan. in c. per venerabilem sub num. 22. hoc tit. & ex suprad. aut etiam extra radicem matrimonii ex causis multum arduis, praesertim eos qui praeter Romanum Pontificem inter homines superiores alium non recognoscunt, qui legitimaandi habeat potestatem, aut recognoscentes superiorem vel eorum filios de consensu superioris, Pan. in c. per venerabilem num. 25. hoc tit. vel nisi in spiritualibus, tunc tamen per quandam consequentiam intelligitur etiam legitimare quoad alios honores saeculares inhærentes personæ, puta, ut possit esse Iudex vel delegatus, & habere alias dignitates illegitimis interdictas: videretur siquidem monstruosum, ut qui legitimus ad spiritualia fieret actiones, circa saeculares actus illegitimos remaneret, sed non quoad hereditatem, c. per venerabilem §. quod autem & ibi gloss. in verb. habeat potestatem & Pan. num. 22. & Can. communiter hoc tit. Ratio est, quia primo casu nulli fit praesudicium, secundo casu fit, quia aufertur hereditas ve-

nientibus ab intestato, & summus Pontifex in alienis regionibus quoad temporalia non est ordinarius, sed in eis certis causis inspectis temporalem exercet jurisdictionem, c. per venerabilem & ibi gloss. in verb. certis casibus notat dictos casus & Can. hoc tit. cum quia jus successione & acquisitionis bonorum est diversum & separatum à jure legitimacionis, quod recipit ipsam filiationem, ideoque inductum in uno non porrigitur ad aliud, Bart. in l. is potest numer. 8. & ibi las num. 20. & seqq. & DD. communiter ff. de acq. vel omitt. hered. Dec. in l. solet num. 9. ff. de jurisd. omn. Iud. Dec. in l. partum num. 15. C. de collat. Tiraq. in l. si unquam in verb. donatione largitus num. 317. plures cumulans Rot. decis. 505. num. 9. & seq. par. 1. divers. & subreptio in uno non inficit aliud. Rot. divers. decis. 614. num. 10. & 11. par. 1. Butr. in c. constitutus num. 21. & ibi DD. de rescript. Felin. in c. sedes n. 2. eod. tit. c. si & tempore eod. tit. in 6.

Imperator per rescriptum legitimat & 33 circa temporalia in terris sibi subiectis mediate & immediate, & Reges ac alii Principes, qui recognoscunt Imperatorem in Dominum, de jure non possunt legitimare, quia legitimatio, fama restitutio, interpositio auctoritatis in arrogatione, & similia sunt reservata Imperatori, Bald. in l. 1. num. 1. C. de jure aur. ann. Bald. in l. cum in adoptivus §. quæ in filio sub num. 4. C. de adopt. Pan. in c. per venerabilem num. 10. hoc tit. Rostaur. Castald. in tract. de Imper. quest. 110. In terris ecclesie, consentientibus & patre & 34 filio, potest non subditam legitimare, etiam filium sacerdotis, quoad bona ubique sita, Achil. decis. 7. hoc tit. infinitos cumulans gloss. in §. fin. in verb. participium Authen. quib. mod. nat. eff. sui l. qui in Provincia §. fin. ff. de rit. nupt. Bald. in l. etsi contra C. de nupt. Prapof. in c. per venerabilem §. quod autem num. 70. & 81.

- hoc tit. late reputaque decis. 146. cum 3. decis. 35 seqq. par. 2. ac filium ejus † qui habet uxorem, quia potest Imperator tollere obstaculum matrimonii, ne impediatur legitimationem, & sufficit quod talis homo in genere potuerit habere filios legitimos. Achil. decis. 5. hoc tit. Authen. quib. mod. nat. effi. fr. §. illud vers. si quis ergo Franc. Aret. in l. ex facto num. 8. & seq. ff. de vulg. & pupill. & ibi
- 36 DD. Clericum etiam in minoribus † constitutum legitimare non potest, Achil. decis. 8. in princ. hoc tit. Dec. cons. 150. Mars. sing. 667. Anchar. in c. fin. sub 8. not. vers. quare circa hoc de jud. in 6. & ibi gemin. & Can. sed potest cum eo dispensare quoad bona patrimonialia; potest enim clericus prorogare jurisdictionem voluntariam Iudicis laici, ubi non requiritur citatio, nec tangitur persona, quia per istam dispensationem non subicitur patriæ potestati. Achil. decis. 8. n. 2. hoc tit. Covar. super quarto decret. 2. part. 6. 8. §. 8. n. 19. in fin. Franc. in c. fin. §. si vero sub n. 5. vers. quid autem sit super rebus temporalibus de jud. in 6. & ibi Can.
- 37 Creatio Comitum Palatini † est de reservatis summo Principi, Rot. diu dec. 133. num. 2. p. 1. & decis. 253. num. 3. p. 2. c. per venerabilem qui fil. sint leg. Authen. quib. mod. nat. effi. sui §. illud l. gallus §. & quid si tantum ff. de lib. & posth. ac Comes creatus non potest de jure legitimare, quia facultas legitimandi non competit jure magistratus sed jure Cæsareo & reservato, & ita inspiciendæ sunt facultates concessæ Comitibus, Bart. in l. imp. n. 17. ff. de juris. omni Iud. Bald. in l. 1. in pr. C. de ver. aur. ann. Paris. cons. 12. n. 131. & seq. vol. 2. Rot. div. dec. 255. p. 2. In concessa legitimandi potestate non comprehenditur legitimatio absentis † vel infantis, nisi in specie Comiti concessa fuerit, Curt. sen. cons. 19. nu. 4. & 5. per l. jubemus C. de emancip. liber. Ang. de Perus. in l. inviti ff. de his qui sunt sui vel alien. jur. ad effectum ut inviti vel ignorantes transeant in potestatem parentum, sed absens ac infans major factus, habita notitia legitimationem in absentia vel in minore ætate factam possunt ratificare, §. illud tamen à nobis sancitum vers. generaliter Authen. quib. mod. nat. eff. sui Salicet. in l. jubemus C. de emancip. lib. etiam post mortem patris, Socin. sen. in l. gallus §. forsitan. num. 6. Ias. num. 10. & 11. & DD. ff. de lib. & posth. quia propter absentiam vel infantiam, non est absolute nulla legitimatio, sed habet implicitum statum validitatis, ac pendet à ratificatione. Dec. cons. 55. num. 7. Achil. dec. 4. hoc tit. late Greg. 15. decis. 41. per tot. Soc. sen. in d. §. forsitan num. 5. Imo sola scientia legitimationis sufficit sine contradictione pro ratificatione. Ias. in l. qua dotis sub n. 7. ff. solut. matr. Covar. in epit. 4. decret. 2. par. c. 8. §. 2. n. 13. Borr. decis. 160. Greg. 15. dec. 82. & proximo pubertati poterit legitimatio in infantia factam ratificare cum solemnitatibus; Soc. sen. in d. §. forsitan. sub n. 6. vers. secunda concl. Item non venit legitimatio naturalium, † 39 aut spuriorum, stantibus masculis legitimis, gloss. in §. si vero in ver. in quib. Authen. quib. mod. nat. eff. sui & ibi DD. Ias. in l. gallus §. & quid si tantum num. 93. & 104. & seqq. ff. de lib. & posth. Bald. in l. 2. num. 44. C. de servit. & equ. Bald. in l. cum fil. ff. de testam. mil. Gail. obs. 142. num. 7. & seq. lib. 2. Myns. obs. 35. cent. 1. nisi expresse & in specie concedatur, aut in facultate legitimandi essent apposita verba legitimandi quoscunque, vel nec non, absque præjudicio eorum qui ab intestato deberent venire, Achil. decis. 3. hoc tit. Casar. decis. 9. num. 7. & 8. de testam. & tunc est necessaria citatio filiorum legitimorum, Authen. præterea C. de nat. liber. nisi in facultate Comitum esset apposita clausula,

la, citatis vel non citatis illis de quorum præjudicio agitur, *Moled. decis. 4. hoc tit. in princ. Bald. in l. ita divus in princ. ff. de adopt. & ibi DD.* & in legitimatione non requiritur causa publica, sed sufficit causa particularis & honesta, *Ias. in d. §. & quid si tantum n. 98. ff. de lib. & posth. Barr. arg. §. cum autem impubes Instit. de adopt. late Moled. decis. 4. hoc tit. quia legitimatio est donum patris, & donum Principis, Ias. in d. §. & quid si tantum n. 105.*

41 Differt legitimatio à dispensatione si ve legitimatione dispensativa, legitimatio est quando quis restituitur plene natalibus, *Achil. decis. 5. hoc tit. l. 2. C. de jur. aur. ann. Auth. quib. mod. nat. eff. leg. sit igitur Butr. in c. per venerabilem num. 17. & seqq. ubi ponit effectus legitimationis & Can. hoc tit. Ias. in rubr. ff. de lib. & posth. n. 3. 5. & seqq. Ant. de Rosell. de legitimis. tit. legitimatōnis effectus n. 8. & 9. ubi tradit plures formas, quamvis limiterur successio, & apponatur clausula sine præjudicio venientium ab intestato, *Rot. divers. decis. 353. nu. 3. & seq. & decis. 355. & decis. 661. num. 3. & 4. par. 1. l. sed si hoc §. patronum & §. seq. ff. de in jus voc. & ibi cast. num. 5. & seq. Authen. sed hodie C. de jur. aur. annul. pulchre Hut. Zuccard. in l. posthumo n. 43 & seqq. C. de bon. poss. contr. tab. quam præ. lib. poll. Tiraq. in l. si unquam in verb. donatione largitus n. 317. & seqq. Gregor. 15. dec. 134. & decis. 135. & utrobique annot. & decis. 201 & ibi annot. etenim cum per rescriptum sint effecti legitimi, ex consequenti jus habent universale, & jus filiationis & agnationis, arg. §. per adoptionem Instit. de legit. agn. success. & l. qui in adoptionem ff. de adopt. Gail. obs. 140 lib. 2. ubi enumerat res. in quibus legitimatus per rescriptum non succedit. Validum est enim argumentum ab arrogatione ad legitimationem, *Ias. in rubr. ff. de lib. & posth. num. 7. gl. fin. in l. 1. ff. ad***

*municip. & in terminis nostris Butr. in d. c. per venerabilem num. 17. & Can. ac limitatio quæ fit de successione, intelligitur in illis casibus proprie, in quibus limitat, & quatenus de necessitate infert, nec ultra extenditur, *Rot. divers. decis. 353. num. 5. & seqq. & d. decis. 355. par. 1. l. 2. & Authen. ibi posita C. de jur. aur. annul. cum similib. & licet non sit simpliciter jus commune, si tamen non est alteri præjudicialis, dicitur privilegium & beneficium Principis in corpore juris clausum & favorabile, Authen. item sine legitimis ibi & principis & legis dono C. de nat. lib. Gemin. in c. 1. §. ille vero sub num. 3. de fil. presbyt. ord. vel non *Rot. divers. decis. 505. num. 7. & seqq. par. 1.* Dispensatio vero est, quando fit restrictio circa ipsam restitutionem natalium, & tanquam exorbitans à jure communi est strictè intelligenda, *Franc. in c. 1. n. 3 & seqq. de fil. presbyt. in 6. Decius in c. at si clerici §. de adulteris n. 93. & seq. de jud. Dispensatus, quia non est plene legitimus, nec habet jus universale filiationis, non contra tabulas, nec petit supplementum legitimæ, *Ias. in rubr. ff. de lib. & posth. num. 14. & seqq. Castr. in l. 1. num. 5. C. de jur. aur. ann. Castr. in l. 3. n. 9. C. de collat. Dec. in l. 1. sub num. 1. C. de bon. poss. contr. tab.****

In legitimatione, aut dispensatione etiam spurii, non requiritur citatio si agnato-
rum, quia eorum præjudicium non est considerabile, *Pan. in c. per venerabilem num. 29. & ibi Can. communiter hoc tit. Achil. decis. 2. hoc tit. infinitos cumulans Gail. obs. 142. in princ. lib. 2. tum quia est voluntaria jurisdictionis, Prapof. in c. per venerabilem §. quod autem sub nu. 22. vers. quia superius dixi de legitimat. hoc tit. & ita servat stylus Archivii, quod nullum mandat citari, & nihil aliud curat nisi apponere clausulam sine præjudicio venientium ab intestato. Imo*

nec dignatura Papæ procedit judicialiter citando, sed attendit ad narrativam, et si quid omittitur quod inducat subreptionem, remittit ad iudicium contradictorium, & dispositionem juris, *Rot. divers. decis. 569. in princ. & num. 1. part. 1. nisi agnatis delata*, † aut ab eis adita sit hæreditas, *arg. l. 2. 4. & fin. ff. de nat. restit. quia tunc legitimatio est jurisdictionis contentiosa, Prapof. in d. §. quod autem sub num. 72. in fin. Ant. de Rosell. de legit. lib. 2. in princ. sub num. 15. Martin. Laudensis de legit. num. 120. & 44 seqq.* In ea qualitas † illegitimationis debet plenè narrari, *l. 1. ff. de nat. restit. c. per venerabilem in fin. hoc tit. & ibi Pan. num. 27. Menoch. de arbitr. jud. casu 203. in princ. lib. 2. cent. 3. in genere, non in specie, aut in individuo, Prapof. in d. c. per venerabilem §. quod autem num. 20. plures citans & numer. seqq. & 45 fieri mentio † de filiis legitimis & naturalibus, si ad sint, §. si quis vero & ibi Angel. de Perus. num. 9. quib. mod. nat. effi. legit. Auth. prætere a de nat. lib. Prapof. in d. c. per venerabilem §. quod autem post num. 27. vers. & licet non 46 requiratur, & requiritur legitimandi, † ac ejus patris consensus. *Authen. quib. mod. nat. effi. sui §. illud tamen à nobis vers. generaliter auserem Auth. quib. mod. nat. effi. legit. §. sed & aliud & ibi Angel. de Perus. num. 7. per illum text.**

In causa matrimoniali sive natiuitatis aut 47 legitimatis Iudex † competens est Episcopus non inferior Prælati, *Pan. in c. causam & 1. num. 1. de off. deleg. coram quo si 48 pars † vere paupertatem probaverit, & obtinuerit sententiam favorabilem in prima instantia, non cogitur extra Provinciam, nec in secunda, nec in tertia instantia litigare, nisi pars altera alimenta & expensas litis velit subministrare, c. causa omnes §. ad hoc sess. 24. c. 1. §. fin. de consang. & affin. quia*

sumptus litis & alimenta sunt subministranda adversario colliganti probata paupertate & præsumptione boni juris, *l. fin. c. de ord. cognit. l. si instituta §. fin. ff. de inoff. testam. pulchre Franc. Aretin. in c. si qui testium num. 13. & seqq. de testib. Covarr. pract. quest. cap. 6. num. 5. in fin. & num. 6. Crescent. decis. 8. de jud. Gregor. 15. decis. 189. & ibi late annot. & decis. 524. & decis. 534. & decis. 541. contra regulam, quod nemo tenetur pecuniam propriam, aut proprios reditus colliganti in sumptus litis subministrare, l. Imperatores & ibi DD. ff. de tut. & rat. distrah. Greg. 15. decis. 263.*

Prohibetur Legatis, Nunciis, exceptis iis qui Legati à latere habent potestatem, *c. 1. de off. leg. Gamb. de auct. legat. à latere lib. 8. num. 6. & seqq.* Gubernatoribus ecclesiasticis & aliis ne quarumcumque facultatum vigore, Episcopis in præfatis causis, eorum jurisdictionem præripiant, aut turbent, alias ipsorum processus ordinationesve nullius sunt momenti, atque ad damni satisfactionem partibus illati tenentur, *d. c. cause omnes §. Legati sess. 24.* Ex quibus inferitur, quod causa matrimonialis & legitimatis alius quam Episcopis † à sede apostolica 49 non possit delegari, quia spectat ejus cognitio ad dignitatem episcopalem, *c. accedentibus de excess. Prælat. & ibi Io. And. in princ. in ver. matrimonialibus.* & ita servat stylus Curia, quamvis jure decretalium possit committi cuicumque clerico, salva dispositione c. statutum de rescript. in 6. *Pan. in c. 1. num. 10. de cons. & affin. c. fraternitatis de frigid. & malef. glos. 1. in c. literas de restit. spol. & ibi Can.* Est autem Episcopus † Iudex com- 50 petens, non solum si inter sponfos aut conjugatos est quæstio, sed etiam si cum filiis eorundem & aliis post parentum obitum, quia licet respectu filiorum sufficiat probare

bare merum factum, illa tamen possessio adhæret rei spirituali & matrimonio, Anchar. in c. lator. num. 3. hoc tit. dixi in princ. tit. de spons. & matrim. et si principaliter aditus

51 † fuerit super matrimonio, aut natiuitate, poterit iudicare de incidenti temporali quæstione, quæ venit accessorie ad causam ecclesiasticam, c. de prudentia de don. int. vir. & uxor. c. 1. hoc tit. Pan. in c. causam qua & 2. num. 5. hoc tit. verum non potest exequi sententiam suam latam super incidenti temporali, puta causa dotis contra laicum, in bonis laici sibi temporaliter non subiecti, sed laico Iudici executionem demandabit, Ang. in l. fin. n. 5. C. de jud. Innoc. in c. significasti de off. deleg. n. 4. si vero quæstio matrimonialis † aut natiuitatis incidat coram Iudice sæculari in causa petitionis hæreditaris vel alia, tunc non potest de ea cognoscere, sed debet eam remittere ad Iudicem ecclesiasticum, cui non potest præfigere terminum, infra quem eam expediat, Pan. in d. c. de prudentia sub num. 2. de donat. inter vir. & c. Anchar. in c. lator. in §. nor. hoc tit. dixi in tit. de ord. cognit. §. 3. si iudex & c. & ecclesiasticus postquam cognovit de incidenti, non potest postea cognoscere de causa principali sæculari, sed remittit partes ad iudicem sæcularem, d. c. lator. & ibi Pan. num. 5. d. c. causam qua & 2. & ibi Pan. num. 5. & Can. hoc tit. actor quoque contra † quem excipitur de illegitimitate coram Iudice sæculari potest adire Iudicem ecclesiasticum, ac petere ut præfigat excipienti terminum, intra quem teneatur probare sub pœna silentii, ac tunc coram eo non seruat ordo iudiciarius, qualis termini præfixi locum non habet, quando reus principaliter committit causam super illegitimitate, sed tunc ordo iudiciarius est secundus, d. c. lator. & ibi pulchre Præpos. sub num. 7. Zab.

in fin. Io. And. num. 2. & 3. Greg. v. decis. 237. num. 4.

Qui matrimonium accusare possunt vel contra illud testificari.

Titulus XVIII.

S V M M A R I A.

- 1 Sponsalia de futuro contrahenda impediuntur per simplicem assertionem accusantis.
- 2 Post contracta sponsalia per simplicem assertionem, non impeditur matrimonium contrahendum.
- 3 In matrimonij contractu sufficit ordinaria probatio.
- 4 Ad separandum matrimonium requiruntur probationes & testes omni exceptione iuniores.
- 5 Iuramentum necessarium contra matrimonium a iudice non est deferendum.
- 6 Semiplene probanti matrimonium potest deferre.
- 7 Eadem distinctio seruanda est in iuramento iudiciali & voluntario, transactione & compromisso.
- 8 Matrimonium accusatur ad diversos fines quandoque ad totalem separationem, & si subest, impedimentum, quod conjuges remittere possunt, soli conjuges admittuntur.
- 9 Si impedimentum provenit ex peccato, vel inducit peccatum, quilibet admittitur, quibusdam exceptis.
- 10 Quando agitur de impedimento consanguinitatis, consanguinei proferuntur extraneis, & inter extraneos proferuntur antiquiores de vicinia.
- 11 Fratres uxoris in vitis conjugibus admittuntur ad disceptationem matrimonij.

12. Quan-